

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.-A.; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Groshede, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rollmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thüs, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 (voor Amerika 3 Dollar) per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: Het jaar 1920. — Uit de Schrift: Rust na onrust (Psalm 73: 28). — Kerkelijk Leven: De Gezangenkwestie ter Synode. — Uit het Politieke en Sociale Leven: De Crisis. Populair wetenschappelijke schetsen. De taak der natuurwetenschap. — Zending en Evangelisatie: Geestelijke nood in de Centrale landen. — Literatuur en Kunst: Moderne Letterkunde en Chr. Opvoeding XIII. — Stemmen uit onze Kerken. — Kerknieuws

HET JAAR 1920.

Het jaar, dat thans ten avond neigt, kan misschien niet beter getypeerd worden dan door het woord van Hizkia: er is geen kracht om te baren (Jes. 37: 3).

De wereld hunkert naar nieuwe geboorte. Zij snakt naar herstel. Zij schreit nog altijd het ontzettende leed, dat ze nu sinds jaren lijdt uit. Maar zij heeft het vermogen niet nieuwe toestanden te scheppen.

Dit jaar was rijk aan vergeefsche pogingen. Te Genève kwamen de volkeren samen om een bond te stichten. Het kind was tot aan de geboorte gekomen. Maar de barenskracht ontbrak. Want wat er nu te voorschijn kwam was de karikatuur van een Volkerenbond. Een eerste mogendheid als de Vereenigde Staten b.v. doet niet mede. Lloyd George stelt echter als noodzakelijke voorwaarde voor beperking der bewapening, dat Amerika alsnog tot den bond zal toetreden. Zoo worden de voordeelen, die zulk een samengaan der verschillende staten had kunnen opleveren in nadeelen verkeerd. Want het onderlinge twistvuur wordt er slechts door gevoeld.

Dit kan niet sterk genoeg bejammerd. Zeker, velen in onze kringen hebben met een Volkerenbond niets op. Sommigen zien er zelfs iets zondigs in. Toch moet daar sterk tegen worden opgekomen. De christenen dienen de idee van een Volkerenbond juist het krachtigst te steunen.

Iets anders zou het zijn, als zij den droom van het pacifisme gingen meedroomden. Wie van den Volkerenbond verwacht, dat hij in de toekomst allen oorlog onmogelijk zal maken, rekent niet met de Schrift. Daar wordt ons voorspeld, dat de laatste dagen zich zullen kenmerken door oorlogen en geruchten van oorlogen en ten tijde van den Antichrist zullen naar luid van Daniëls profetie, de oorlogsbliksemen niet van de lucht zijn. Maar dat is voor den christen geen reden om niet uit alle macht te trachten toekomstige oorlogsgevaaren te bezweren. Het is er mee als met den dood. Ieder weet, dat hij moet sterven. Toch rust op hem de plicht alle middelen aan te grijpen, waarmee de dood kan worden bestreden.

Daarom hebben wij als Schriftgeloovigen de voorloopige mislukking van den Volkerenbond te betreuren.

En dit symptoom staat in oorzakelijk verband met de geheele internationale, oeconomische, geestelijke, zedelijke gesteldheid.

Dat het bolsjewistisch bewind zich ook dit jaar in Rusland kon staande houden is meer dan tekenend. Mannen van onverdachte trouw verzekeren, dat de Russen over 't gemeen de roode terreur erger dan moede zijn. Maar ze zien geen oplossing. Ze hebben geen plan. Avonturiers komen wel met voorstellen. Maar de mannen van doorzicht onthouden er hun placet aan. Dat rijk met zijn talloze nog onaangeboorde bronnen is de bedelaar der wereld geworden. Het is echter niet zulk een machteloosheid geslagen, dat het zelfs de bedelkunst niet verstaat. Het komt telkens zonder aalmoes thuis en lijdt harden honger.

De zegeningen van het bolsjewisme worden dan ook begrijpelijk genoeg door geen ander land begeerd, welke listige en geniale propaganda er ook voor gevoerd wordt. Maar waar ter wereld kan de toestand bevredigend heeten? Waar roept men

niet om het nieuwe, dat maar niet komen wil? Waar worden geen middelen beraamd, die geen uitkomst brengen?

In enkele landen wisselde de regeeringsvorm op nieuw, andere werden geteisterd door ministerieele crisissen, toch kwam er weinig verandering in den gemeenen loop van zaken. De volkerenhemel wil nog maar niet opklaren.

Daarbij komt de oeconomische malaise, die zich over heel de wereld uitbreidt. Welk een herstellende kracht werd er niet toegekend aan het medicijn van de „prijsdaling"! De prijsdaling is gekomen. Van Japan breidde zij zich uit over Amerika, Engeland, Frankrijk en heeft zij ook ons bereikt. En wat was het eerste gevolg? Toeneming van werkeloosheid. Ondergang van menige industrie. Verspeling soms van alle oorlogswinst. Ondernemingen staan op het springen. Als het nog een poosje zoo doorgaat, dan breekt de grootste financiële crisis uit, die sinds menschenheugenis is beleefd. Aan den anderen kant wordt ook zonder prijsdaling de toestand onhoudbaar.

Oeconomen zinnen zich moe. Er dringen zich genoeg ideeën aan hen op. Maar tot verwerkelijking zien zij geen kans. Het oude rijm wordt wel niet woordelijk, maar dan toch zekelijk als zeurig refrein herhaald:

Och, waren alle menschen wijs
En wilden daarbij wel!

Doch men leeft nu eenmaal in een wereldje, waar de wijzen met een lantaarn zijn te zoeken. En daarop stooten alle theorieën stuk. Er is geen kracht om te baren.

Hoe defect de machine der samenleving is, toont misschien wel het schrilste de epidemische woningnood.

In de laatste Economische Statistische Berichten rekende een deskundige uit, dat wij zeven woningproductiejaren ten achter zijn geraakt. Tot 1940 wordt in totaal een productie van één miljoen honderd vijfduizend woningen vereischt of gemiddeld vijf en vijftig duizend woningen per jaar.

En wie daarmee vergelijkt de onnoozele duizendtallen van woningen, die in werkelijkheid worden bijgebouwd, begrijpt niet waar het heen moet.

Socialistische wetgevers zoeken een voornaam deel van de schuld in arbeidsschuheid.

Een golf van luiheid is over de menscheid heengeslagen.

Het egoïsme ondermijnt sterker dan ooit de sociale gezindheid.

Zucht naar genot verteert de werkkraft.

Men ziet wel in, dat er kentering komen moet.

Maar van wien zal de stoot uitgaan?

Wie zal leiding geven?

Er is geen kracht om te baren.

Wij lieten het staatkundige en het oeconomische in onze beschouwing vooropgaan.

Maar met het religieuze en zedelijke leven is het al niet rooskleuriger gesteld.

Ontegenzeggelijk voelen steeds meerderen zich door het materialisme bedrogen. Toch vormen zij nog een zwakke minderheid. Te zwakker, omdat zij niets hebben om er op deugdelijke basis tegenover te stellen. Wie meende, dat de oorlog opruiming zou houden van verschillende ismen, kan zijn profetenmantel wel opbergen. Zij tierden weliger dan ooit te voren. In Engeland b.v. hebben mannen van naam zich tot het spiritualisme bekeerd en schijnt deze richting een bloeitijd tegen te gaan.

Het zoeken en tasten of men het ook vinden mocht, is dit jaar onwederlegbaar toegenomen.

Er zijn weer tal van altaren voor onbekende goden gebouwd.

Maar het schriftuurlijk christendom heeft de leiding niet hernomen.

De zedelijkheid heeft zich niet bewogen in klim-

mende lijn. In Duitschland stijgt het getal buitenechtelijke geboorten en zelfmoorden geducht. Al-lerwege werd het zedelijk gevoel afgestompt.

Er werd ook tegen geprotesteerd.

Er werden correctieven aan de hand gedaan.

Maar... er is geen kracht om te baren.

Of er dan ook geen lichtpunten zijn? Gelukkig wel.

HEPP.

Aan onze Lezers.

Laat mij U namens de Redactie met een zegen-groet voor het komende jaar mogen tegentreden.

Hebben wij ons in 's Heeren kracht opgemaakt om aan de reformatie onzer kerken en de ontwik-keling van het Gereformeerde leven te arbeiden, wij houden vast aan ons ideaal.

Ons blad maakte een buitengewoon voorspoedi-gen opgang.

Het ging er met wondere snelheid in.

De Redactie hoopt van haar zijde alles te doen, wat in haar vermogen is, om het aan zijn doel te doen beantwoorden.

Zij vond de predikanten Meijster, Kuyper (van Haarlem), Van Arkel en Schilder, mannen van ge-liefden naam in onze kerken, bereid met haar de rubriek „Uit de Schrift" te verzorgen.

Twee nieuwe rubrieken zullen worden geopend n.l. „Onderwijs en Opvoeding" en „Populair-we-tenschappelijke Schetsen".

Ook zal getracht worden een feuilleton van let-terkundige waarde (geen vertaalwerk) te verkrijgen.

Onder de artikelen, die ons voor de komende maanden zijn toegezegd, wil ik noemen „De Reor-ganisatie der Catechisatie" van prof. Hoekstra, „De Critiek der Ouderen" van Dr. Dijk, „Kerkelijke Vrij-heid" van Dr. Ferwerda.

Worde door gezen arbeid de kerk des Heeren godiend en de komst van onzen Heere Jezus voor-bereid.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Rust na onrust.

(Oudejaarsavond.)

Maar mij aangaande, het is mij goed,
nabij God te wezen. Ps. 73: 28.

Nauwelijks zijn de laatste blijde klanken van onze Kerstliederen verstomd, of met gansch an-dere stemmingen des harten zien we den Oude-jaarsavond naderen.

Ernstige, vaak sombere gedachten komen bij ons op. Als een schaduw vlood een jaar van ons leven heen. In de donkere diepte der eeuwen gleed het weg; telkens een druppel, een oogenblik, viel in dien bodenlozen afgrond onhoorbaar neer; zon-der eenige onderbreking ingh het voort, drup na drup. Meer dan één en dertig miljoen maal trilde de secundewijzer een streepje verder, en zoo'n klein oogenblikje tusschen twee streepjes — dat was uw tijd, méér tegelijk werd u niet toever-trouwd. Maar die lange, lange draad is toch geheel door uw hand gegaan en nu voelt ge weer een knoop — want de maat van het jaar is volgeme-ten, en rusteloos trekt die draad weer verder.

Hoe verschillend onze ervaringen in het afge-loopen jaar ook waren, hierin komen we allen overeen, dat we aan het eind de vraag stellen: waar is het gebleven? Hoe weinig jaren zijn het deel des menschen op aarde. En als nu zoo'n groot jaar zoo snel vervliegt, hoe spoedig zullen we den eindpaal hebben bereikt?

Maar — de Oudejaarsavond mag ons niet vin-den in sentimenteel gedroom. Onder alle soorten van nagemaakte vroomheid is die van den Oude-jaarsavond een van de meest oppervlakkige — bij 'tweemoedig mijneren en het wegpinken van een traan.

Wie door genade geleerd heeft zijn dagen te tellen, om een wijs hart te bekomen — wijs in God — hij verstaat de roepstem van dezen avond, die opwekt tot dankbaar gedenken, tot diepe verootmoediging, tot oprechte belijdenis van zonde, tot ernstig zelfonderzoek of het wel zal zijn als de Heere ons zal onderzoeken.

En als het recht met u staat, belijder van Christus, dan hebt ge er ook behoefte aan om u bij het verglijden der tijden vaster te klemmen aan den Eeuwigen God.

Te midden van den wildwielenden stroom der wordende dingen begeert ge de rust der ziel op uw Rotssteen, die onbewogen staat.

Wat noel of de jaren dan heensnellen: onze God woont in de eeuwigheid.

De geheele wereld bleef ook dit jaar nog uit haar voegen gelicht en trilde op haar grondvesten. Zalig de mensch, die zich met kinderlijk geloofsvertrouwen mag vastklemmen aan zijn God, die trouwe houdt tot in eeuwigheid: „Gij evenwel, gij blijft Dezelfde, o Heer; Gij zijt van ouds mijn Toeverlaat, mijn Koning!”

Immers, ten slotte is ook niet de vraag hoe dikwijls van legerplaats tot legerplaats de tent werd verspannen, maar of we van kracht tot kracht voortgaan om straks voor God in 't zalig oord van Sion te verschijnen.

Die hoogere rust nu bij de hange onrust der tijden zult ge alleen kunnen genieten als ge den Psalmist nazeggen moogt, ook aan het einde van dit jaar: maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen.

Het Asafprobleem (hoe kunnen de goddeloozen voorspoed hebben!) benauwde ook in het afgelopen jaar veler hart. Waarom liet God het toe dat nietige menschen uit de hoogte spraken? hun mond tegen den hemel zetten? hun tong deden wandelen op aarde? dat ze zeiden: Hoe zoude het God weten en zoude er wetenschap zijn bij den Allerhoogste? En toch schenen die menschen zonder God „rust” te hebben, de rust der weelde, en zij vernemenigvuldigen het vermogen, en zij schenen de teugels van het wereldbewind te grijpen! Totdat ik in Gods heilighdommen inging!

Om daar de ruste te vinden bij dien God, die zoo rustig de onrust der tijden en der menschen aanziet, met de rust Zijner rechtvaardigheid, met de rust Zijner liefde, met de rust van Zijn Raad.

En die Asafrust is zoo goed, en zoo zoet. Velen zeggen in onzen vreedloozen tijd: wie zal ons het goede doen zien? De menschen staan machteloos, de wijzen en grooten der wereld staan verslagen, — de aarde is een toneel van verwarrende ellende en nameloos wee.

Durft gij het aan te belijden: Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen. Niets is er daar ik in kan rusten. Daar alleen! Bij Hem alleen!

Vleesch en bloed hebben u dat niet geopenbaard. Van nature is het ons goed ver van God te leven. Genade des H. Geestes kan ons alleen den weg wijzen naar die veilige schuilplaats des Allerhoogsten, onze voeten richten op dat vredepad en ons door het geloof in Christus nabij God brengen, in de armen Zijner liefde en aan Zijn kloppend vaderhart.

Geen naderen tot den Heere, dan door de deur: Christus; en langs den weg: Christus; door Zijn bloed en offer en gerechtigheid!

O, klim op uw Oudejaarsavond als uw Heiland op den berg om te bidden en gemeenschap te zoeken met uw Vader die in de hemelen is, hoog boven de verwarring en het aardisch gedruisch. Dat is het wonder der goddelijke genade, dat het voor ons onrustige en rusteloze menschen, voortgejaagd door de felle zweep van den tijd, mogelijk is ruste te hebben bij God.

Daar is rijke mystieke genieting, vol geestelijke weelde, in het verborgene van Gods tent, in de schaduw Zijner vleugelen.

Door onze zonde was er een eeuwigheid van toorn tusschen God en ons hart.

Door Zijne genade mogen we zeggen: het is mij goed nabij God te zijn.

Straks wordt de rusteloze klok van den tijd door Gods vinger op eeuwig stil gezet, opdat het „goed nabij God” een goed zou blijken, dat nimmermeer vergaat.

Heilige rust na zondige onrust.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

De Gezangenquaestie ter Synode.

Nog steeds verdeelt de Gezangenquaestie de gemoederen en wekt zij de hartstochten op. Ook bij de Synode van Leeuwarden bleek dat, doch binnen de Geref. kerken wordt deze zaak steeds zuiverder beoordeeld. De besluiten der Synode geven in dezen hoop, dat aan de gematigde richting de toekomst is, en de eenparigheid steeds groter zal worden. Ter toelichting en om dit doel te dienen zal gehandeld worden: 1. over de minder gelukkig gekozen middelen der voorstanders van de Gezangen; 2. over het principieel besluit der Synode; 3. over de wijze van uitvoering daarvan.

II.

De voorstanders van het invoeren van Gezangen hadden zich te Leeuwarden niet onbetuigd gelaten.

Van hen was ter tafel 1o. een verzoekschrift, aangeboden door eenige leden van den „kring van belangstellenden ter verrijking van ons kerkgezang”; 2o. een „kleine verzameling Nieuw-Testamentische kerkliederen”, als proeve van de wijze, waarop deze kring meende, dat het beoogde doel zou kunnen worden bereikt. Door deze beide middelen meenden zij de Synode te kunnen dienen en hetgeen zij verlangden te helpen tot stand brengen.

Aan de goede bedoelingen dezer broederen (en zuster) kan niet getwijfeld worden; wel rees echter aanstands bedenking tegen de door hen gekozen middelen, en schenen deze weinig deugdelijk te zijn om de begeerde uitkomst te verkrijgen. De praeadviseerende commissie, die deze stukken alereerst had te onderzoeken, was het al spoedig erover eens, dat integendeel, wanneer het zou gelukken iets te bereiken in het belang der verrijking van ons kerkgezang, de baan daarvoor vrij gemaakt moest worden door deze beide stukken eerst uit den weg te ruimen.

Het bovengenoemde verzoekschrift kan verondersteld worden, bekend te zijn. Het was n.l. niet alleen in druk verschenen, doch ook aan alle kerkelijke bladen ter opnemng toegezonden, die over het algemeen aan dit stuk hun publiciteit hebben verleend.

Dit stuk nu leed aan een te groote forskheid. Het toonde veel te schelle kleuren; het was zeer eenzijdig en bevatte eenige niet onbedenkelijke beweringen. Alle overmaat schaadte, en zoo dreigde het schade aan te richten.

Er werd een tegenstelling in gemaakt tusschen het Oude en Nieuwe Testament, die zeker niet zoo kwaad was bedoeld (daarvoor staan de namen der ondertekenaars ons borg), doch niettemin weinig in overeenstemming was met de Gereformeerde belijdenis en praktijk ten dezen. Het Nieuwe Testament spreekt duidelijk uit het Oude, en bewoort dingen als dat velen „het ontbreken, ja het verbod van schier elk Nieuw-Testamentisch kerklied in de onderlinge bijeenkomst der gemeente pijnlijk gevoelen als een schuld tegenover den Heere”, en dat de kerken „niet voluit” kunnen „zingen van de bediening der verzoening door en in Jezus Christus” waren ongetwijfeld veel te kras. Op deze wijze zou wat God vereenigd heeft door den mensch worden gescheiden, het Oude Testament veel te weinig worden gewaardeerd, en vooral niet genoegzaam erkend worden wat de Heere in den Psalmbundel schonk aan Zijn volk van alle eeuwen, ook om de heerlijkheid van den Christus in Zijn beide staten te bezingen.

Nogmaals: aan de goede bedoeling der opstellers viel niet te twifelen, en hun trouw aan deze specifieke Gereformeerde waarheid zullen we allerminst in verdenking brengen. Maar hun request zou toch heel wat meer invloed gehad hebben, indien het zich ertoe had beperkt, in sobere termen de wenschelijkheid te betoogen om niet alleen in de woorden der profetie, doch ook in die der vervulling het ons geschonken heil te bezingen. Daarom meende de commissie goed te doen, door zich bij de beoordeeling der voorstellen van de Particuliere Synode los te maken van dit verzoekschrift, en de Synode heeft zich daarmede zeer wel kunnen vereenigen, zoodat een debat over allerlei, wat erin voorkwam en heel wat tegenspraak had kunnen uitlokken, gelukkig vermeden is.

In de tweede plaats was een proeve ter tafel van de wijze, waarop de bovengenoemde kring meende, dat de Synode in de door hem gewenschte richting zou kunnen werkzaam zijn. Van dezen bundel waren slechts twee getypte exemplaren aanwezig, en eene nadere toelichting ontbrak helaas. Het was dus niet alleen voor de Synode, maar zelfs voor de praeadviseerende commissie moeilijk, zich een oordeel over dit werk te vormen. Toch diende zulks te geschieden, en het is dan ook gebeurd, ondanks alle bezwaren, welke zulk een arbeid te midden van de overige Synodale besommingen oplevert, voor wie ernede belast is.

Al spoedig bleek, waarom deze bundel slechts in zoo weinig exemplaren was aangeboden en niet gedrukt, doch getypt. Hij bestond uit 51 liederen van grooter of kleiner omvang. Daarvan waren 30 bestemd voor gebruik op de Christelijke feestdagen, in den Lijdenstijd, voor Avondmaal, Huwelijk, Oude Jaar en Zending, terwijl 21 een meer algemeen karakter droegen. Het overgrote deel daarvan was ontleend (al stond het niet erbij) aan den bundel Evangelische Gezangen, bij de Hervormde Kerk in gebruik, benevens aan den Vervolgbundel en het Aanhangsel daarvan. Sommige Gezangen waren geheel overgenomen, andere gedeeltelijk; sommige gewijzigd, andere ongewijzigd. Indien de Kring dus dezen bundel had laten drukken, zou hij terstond in botsing met de wet op het auteursrecht zijn gekomen.

Om dezelfde reden zou het reeds voor de Synode bezwaarlijk geweest zijn, deze proeve te aanvaarden; want wat heeft men aan een verzameling liederen, die men niet mag laten drukken? De bedoeling zou toch zeker wel niet zijn, de Evang. Gezangen te gebruiken in de bekende uitgave, met een ingelegd lijstje, welke nummers daarnit en b.v. uit den bundel van De Heer in onze godsdienst oefeningen, nevens de Psalmen, gezongen mo-

gen worden. Ook zouden de aangebrachte wijzigingen en weglatingen daarmede in strijd zijn.

Veel bedenkelijker nog uit tactisch oogpunt leek het der praeadviseerende commissie, een bundel te geven, die bijna niets anders was dan een extract uit dien der Hervormde Kerk. Niet omdat haar leden of haar rapporteur „anti-Hervormd” waren, zooals prof. Obbink ¹⁾ in „Bergopwaarts” heeft geïmagineerd. Niet omdat „hun toorn ontstoken” was omdat men hier „Hervormde boosheden listiglijk wilde invoeren in de Gereformeerde Kerken en deze besmetten”. Maar omdat het van weinig beleid zou getuigen indien men, na al wat onze Kerkgeschiedenis dienaangaande verhaalt, deze methode volgde, en den tegenstanders van Gezangen een prachtig middel tot agitatie zou geven. Zeker zouden zij uitroepen: „nu wordt onder een mom, naar de methode: een vinger geven en de hand nemen, datgene, waartegen onze vaders zoo krachtig mogelijk hebben gestreden en wat een punt van groote beteekenis was in de beide reformatiesche bewegingen van 1834 en 1886, listiglijk bij ons ingevoerd”. De Commissie zelf zou het in 't geheel niet zulk een redeneering niet eens zijn. De Kring had het zeker zoo niet bedoeld. Doch het zou niet de eerste maal zijn, dat een goede zaak op een slecht voorbeeld mislukte. Beroering ware ongetwijfeld het gevolg, en wie in dezen iets bereiken wil, moet dit zooveel doenlijk vermijden.

Bovendien waren er onderscheidene bezwaren tegen de keuze van deze liederen, tegen de aangebrachte wijzigingen, weglatingen enz. Het zou wel belangwekkend zijn, daarvan nog wat te vertellen; doch men kan de uitgebrachte kritiek in de Bijlagen der Acta vinden, en nu deze bundel toch niet wordt aanvaard, is het niet noodig, daarop thans verder in te gaan. Men begrijpt echter, dat ook deze mislukte proeve uit den weg moest worden geruimd, voor en aler de Synode aan de zaak zelf, aan het principe, haar aandacht kon wijden.

En aldus is geschied, na een aangename, broederlijke gedachtenwisseling. De „Proeve” werd als zoodanig niet aanvaard, en de Synode kwam nu onbevange te staan tegenover de voorstellen van N. Holland enzv.

De M.

¹⁾ Ofschoon aan Prof. Obbink mondeling en schriftelijk zijn ongelijk in deze bewering is aangetoond, en hij dit heeft moeten erkennen, heeft hij niet ertoe kunnen komen, om zijn belofte te vervullen, dat hij in zijn blad zijn vergissing zou herstellen. Wie de stukken in de Bijlagen onbevooroordeeld leest, zal moeten toegeven, dat gevoelen, als Prof. Obbink ons toedicht, ons vreemd zijn. En wij verklaren hier openlijk, dat we ons ervoor zouden schamen, indien die bij ons aanwezig waren geweest; des neen! Maar Bergopwaarts schijnt den Gereformeerden geen recht te willen doen.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De crisis.

Wat gevreesd werd, is gekomen.

De economische crisis, die als een donkere wolk reeds lang, lang dreigde, is in volle, ontwrichtende kracht ingetreden, en het ziet er in ons maatschappelijk leven verre van rooskleurig uit. Het jaar 1920 eindigt in een malaise, die weinig goeds voorspelt, en de avond van dezen jaarkring is waarlijk niet omschenen van zacht avondrood, dat de hope wekt op een nieuwen, blijden, schoonen dag.

Het is al inzinking.

Van alle kanten stijgen de berichten van slapte en werkeloosheid.

In alle bedrijven dringt de ellende binnen, en met name in de industrieën verscherpt zich de crisis bij den dag. In Tilburg b.v. is meer dan de helft van de arbeiders, die in de textielindustrie werkzaam zijn, werkeloos, en... op 11 December was de bondskas reeds uitgeput. In de fabrieken van metaalwerken zijn tal van werklieden ontslagen, en zelfs groote firma's als b.v. de firma Stokvis in Arnhem hebben voor haar personeel geen werk meer. De textielnijverheid in Twente komt eveneens van de malaise niet vrij, en het is te vreezen, dat ook daar de eene fabriek na de andere moet worden stopgezet. En eindelijk is in de sigarenfabricage zulk een slapte ingetreden, dat te Eindhoven en te Valkenswaard de grootste fabrieken hun arbeiders gedaan hebben gegeven.

De toestand is waarlijk onrustbarend.

Wie oogen heeft om te zien, die zie.

En het einde is nog niet bereikt.

Wij kunnen nog voor moeilijker conflicten geplaatst worden, en niet alleen verkeert de grootindustrie in perikel, maar niet het minst krijgt de middenstand gevoelige klappen, en vele zakenlui wankelen tot een bankroet.

Waarom dit te danken is?

Aan allerlei factoren, en wel allereerst aan de economische verwarring, die met den oorlogstoestand is ingetreden, en in de laatste twee jaren niet is verminderd. Ondanks alle sociale hervormingen is de wanorde niet geweken, en het evenwicht, dat jammerlijk verbroken was, heeft zich niet hersteld. En dat moet ons niet al te zeer bevreemden. In een vroeger artikel heb ik reeds gewezen op dit feit, dat het maatschappelijk leven een veel te grooten sprong heeft doorgemaakt, en de veranderingen, die zijn aangebracht, zijn te machtig en te weinig geleidelijk geweest.

Tegen zulk een stoot kan het leven niet.

Dan
En.
"Maa
In n
de in
buiten
valuta
veel v
„Patri
gaande
„De
overne
wellich
niet o
Het

ke
bu
do
fl
te
de
de
Ne
va
in
h
dit
K
br
K
lar

de
es
fra
Ne
sch
ha

me
br
mi
de
zw

be
de
ve
Ts
zij
fal
va

be
si
ri
ue

de
an
sch
lag
de

me
sch
lar
de
an

POP

Er v
voor E
rende
wekke
den ge
volkor
evenae
naar a
verlies

Er
waarh
genoer
der di
het zi
anderl
leen e
den be
aan z
weelde
del of

Ook
dergel
zeldza
hoogst
hen g
getale
mate
worde
sche a
pen. T
baar.
techni
tweede

„Ook
dergel
zeldza
hoogst
hen g
getale
mate
worde
sche a
pen. T
baar.
techni
tweede

„Ook
dergel
zeldza
hoogst
hen g
getale
mate
worde
sche a
pen. T
baar.
techni
tweede

„Ook
dergel
zeldza
hoogst
hen g
getale
mate
worde
sche a
pen. T
baar.
techni
tweede